

VINKLER LÁSZLÓ ÜRÜGYÉN PAÁL ISTVÁN RÓL

AVAGY

PAÁL ISTVÁN ÜRÜGYÉN DÉRY TIBOR RÓL

Vinkler Lászlót minden és mindenki érdekelte. Aki a szegedi művészeti, kulturális vagy tudományos életben élt és mozgott akkoriban, azt mind ecsetvégre, ceruzavégre kapta. Múterme felszámolásakor, a már többször osztályozott, átrostált és érdektelenné tűnő anyagban megláttam egy vázlatos rajzot, amely egy fiatalembert ábrázolt. Az arcban fölismertem Paál Istvánt, az egykori Egyetemi Színpad legendás vezetőjét.

Vinkler László kapcsán erről az érdekes emberről írok le egy történetet – úgyis, mint avangárd és a formálódó hippivilág epizódját – a szemtanú szemével.

Paál István már műsorválasztásával is a lehetetlen és a lehetséges között lavírozott. Akkor, 1970 tavaszán, a nem oly régen még börtönben raboskodó Déry Tibor darabját, az *Óriáscsecsemőt* mutatta be az auditorium maximumban – nagy sikerrel, főszerepben Dunai Tamással, másik szereposztásban Temesi Ferencsel.

Az előadás még Dérynek is tetszhetett, mert meghívta a társulatot nyári nyaraló helyére Balatonfüredre, elintézve, hogy ott, a szabadtéri színpadon helyet kapjon az előadás. Így került a társulat Füredre azon a rekkenő nyáron, s így kerültem oda én is, az egyik leányszereplő csatolmányaként.

Úgy tűnik, erre a forró napra értek be Paál Isti érzelmei is barátnéja iránt, mert e napra és oda, Füredre tűzte ki házasságkötésük idejét/helyét, fölhasználva tanúnak magát Déry Tibort, násznépnek meg az Egyetemi Színpad társulatát. Az állapotokat látva biztos vagyok abban, hogy az ötlet hirtelen jött. A kicsiny, kopott, olajos padlós, községi tanácsház „házasságkötő termét” éppen festették: a székek egymás hegyén-hátán, a szekrények a faltól elhúzva (én egy kopott szekrény és a fal közé beszorulva váltam szemtanúvá), a hivatali asztal nejlonnal letakarva...

Nos – a tartalom és forma pompás összhangja gyanánt – ebbe az „elegáns” helyiségbe tódult be a siserehad a strandról: fürdőruhában, fürdőköpenyben, strandpapucsban vagy éppen mezítláb. Némileg öltözött csak az ifjú pár volt. Koller Éva, a fiatal keramikus nem csak csinos volt, hanem szép is, hófehér miniszoknyája jóval combközépre fölött végződött. Vagy kezdődött, ki tudja már? A vőlegény eleganciáját a fehér ingbe fűzött, nyakkendő gyanánt kötött fekete cipőpertli képviselte.

Mindenki laza volt, egyedül a fiatal és tapasztalatlan anyakönyv-vezető volt megilletődött. Nem tudott mit kezdeni a helyzettel, tördelte a kezét, folyton szabadkozott a körülmények miatt. Első hökkenetünk akkor történt, amikor megtudtuk, hogy Isti nem csak István, hanem Aladár is! A hölgy olyan affektáltan, finomkodva és artikuláltan mondta „...az itt megjelent Paál István Aladár akarja-e feleségül venni a jelenlevő Koller Évát?”..., hogy nem bírtuk ki röhögés nélkül! De ezután jött csak a java! A fiatal hivatalnoknő – ebben a közegben! – fölvonultatta az összes negédes és álszent panelt, amit ilyenkor mondani szoktak: „Örömanyak gyémántkönnyei hulljanak... csendüljön össze a két pohár... Csattanjon el az első házastársi csók...” stb.

Nos, ez utóbbi fölszólításra Isti szófogadóan ráfordult újdonsült feleségére és csókolni kezdte! Mit csókolni, smárolni! Csak smárolta, smárolta, és nem hagyta abba! A „násznép” először csak somolyogva, kuncogva figyelt, de ahogy telt az idő, mind hangosabban zajongott. Később tapsviharrá, füttyögéssé és harsány ovációvá dagadt az elragadtatás! (Ilyet csak egy-egy jó francia filmvígjátékban láthatni Annie Girardot-val és Philippe Noiret-vel a főszerepben!)

Nagysokára abba hagyták, hogy úgy mondjam: szerteváltak, s mi lecsendesedtünk... volna, ha Déry nem fészkelődött volna a tanúk székén! Mint egy kisiskolás, nyújtózkodva, két ujját föltartva jelentkezett, és várt, míg az anyakönyv-vezető föl nem szólította.

– Tessék mondani – kérdezte ártatlan arccal az idős mester –, a tanúk is megcsókolhatják egymást?

A zavart, de beleegyező bólintás után, nekiesett a másik tanúnak: feleségének, Dérynének! ...És csak smár... (Itt az emlékezés megszakad.)

TOLDALÉKTÖRTÉNET

Déry Tibor személye, az időbeli meg a helybeli egybeesés átöröpít bennünket egy másik történetbe.

Paál István esküvője utáni napon, ugyanott, a füredi szabadtéri színpadon adott koncertet az Illés együttes. Bátran lehet mondani, hogy a koncert minden rockkedvelő fiatalot fölizgatott (a rendőrséget pedig mozgósított), mert akkor telt le egyéves elteltésük a koncertezésről. (Nyilatkozni mertek a BBC-nek!) A kiéhezett Illés-rajongók várakozása óriási volt! Nem emlékszem, hogy mi (mármint az Egyetemi Színpad társulata) hogyan jutottunk be, de hát valahogy mégis sikerült, hisz ott voltunk! Közénk ült be a Déry házaspár, figyelve a fiatalok „koncertezési szokásait”. Paál Isti ezt is „megrendezte”: Déryék mellé jobbról-balról Szerényi Lacit és engem ültetett le, mert nekünk volt a leghosszabb hajunk, mi tudtuk legvadabbul rázni sörényünket a zenei extázisban. Déryné hátra-hátra hőkölt egy-egy sikításunktól vagy füttyögésunktól, de a mester nyitott volt, elnéző mosollyal szemlélte hangoskodó zenei rajongásunkat.

– Mit énekelnek? – hajolt oda hozzánk – a címe, mi a címe? – kérdezte izgatottan, és kiabálva a nagy zajban. Mi meg soroltuk sorjában. Nem volt nála notesz, így a gyufásskatulyájára írta föl a számok címét, ugyane gyufa fényénél. Csak később tudatosodott bennünk, hogy anyag- és élménygyűjtés tanúi voltunk! Déry ugyanis akkor kezdte írni a *Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról* című kisregényét, s így szívta magába a kellő élményt.

Egy év múlva pedig ezt olvastam a regényben: „...Mick Jaggerék rákezdték a *Mondd, hogy nem hiszed el* című rock-ra....Utána a *Miért hagytuk, hogy így legyen-t* játszották... Mick Jagger épp a *Nem akarok állni, ha fordul a föld*-öt énekelte.”

Elöntött a büszkeség! Lám mint adatközlők – igaz, névtelenül – bekerültünk az irodalomtörténetbe!

